

De samenhang van populariteit en manipulatief gedrag met online pesten en slachtofferschap

Robin Jansen

ANR 381836

Departement: Psychologie

Docente: Dr. A.M. Scheeren

17 mei, 2016

Samenvatting

Eerder onderzoek heeft uitgewezen dat pesten en dan vooral online pesten zeer actueel is en er noodzaak is voor extra onderzoek, door de mogelijke gevolgen van ernstige psychische en sociale problematiek. Deze studie onderzoekt in hoeverre de mate van populariteit en manipulatief gedrag samenhangt met de mate van online pesten en slachtofferschap. Er wordt een positieve samenhang verwacht van een hogere mate van populariteit en manipulatief gedrag met online pesten, en een negatieve samenhang van een hogere mate van populariteit en manipulatief gedrag met slachtofferschap van online pesten. Data van 155 scholieren (65 jongens; 90 meisjes) van de leeftijd 12 tot 17 jaar van dezelfde middelbare school zijn gebruikt. De resultaten lieten zien dat er geen relatie was gevonden tussen populariteit op online pesten en slachtofferschap. In deze studie is alleen een positieve relatie gevonden tussen manipulatief gedrag en online pesten. Het vertonen van meer manipulatief gedrag suggereert dus meer online pestgedrag. Deze resultaten gaan gedeeltelijk tegen de verwachtingen in. Voor vervolgonderzoek is het relevant om de relatie tussen de gebruikte constructen te toetsen in een steekproef waar wel daadwerkelijk sprake is van online pesten en slachtofferschap.

Abstract

Previous research has shown that bullying, especially cyber-bullying is very topical and there is a need for additional research because of the possible effects of severe psychological and social problems. This study examines the extent to which the degree of popularity and manipulative behavior are related to the degree of online bullying and victimization. A positive correlation between higher levels of popularity and manipulative behavior and online bullying was expected, as well as a negative correlation between higher levels of popularity and manipulative behavior and being a victim of online bullying. Data from 155 students (65 boys, 90 girls) from ages 12 to 17 from the same high school are used. The results showed that there was no relationship found between popularity on online bullying and victimization. This study only found a positive relationship between manipulative behavior and cyberbullying. Exhibiting more manipulative behavior suggests more online bullying. These results partly contrast the expectations. For further research, it might be useful to test the relationship between the used constructs in a sample where online bullying and victimization are both prevalent.

Inleiding

Pesten is een veelvoorkomend probleem onder scholieren over de hele wereld. Recente studies tonen aan dat 20-35 % van de adolescenten betrokken zijn bij traditioneel pesten en slachtofferschap, dit wil zeggen als pester, slachtoffer of allebei (Bannink, Broeren, van de Looij–Jansen, de Waart, & Raat, 2014). Zo werd er in de Verenigde Staten een percentage geschat tussen 20-28% van de scholieren die slachtoffer zijn geweest van pesten. Het percentage pesters werd geschat op 13% (Huang, & Cornell, 2015). De gevolgen van pesten op de sociale ontwikkeling van de slachtoffers zijn een grote zorg voor ouders, scholen, psychologen en de kinderen zelf (Jose, Kljakovic, Scheib, & Notter, 2012).

Traditioneel pesten is een vorm van opzettelijk agressief gedrag om schade aan te richten bij het slachtoffer. Dit kan door middel van fysiek geweld, seksueel geweld, gedragsmatig handelen zoals het laten struikelen van het slachtoffer, plagen en indirect door bijvoorbeeld het verspreiden van roddels (Jose et al., 2012). Gezondheidsproblemen, stoppen met school en in extreme gevallen zelfmoord, kunnen gevolgen zijn voor de slachtoffers. Lid worden van bendes, middelenmisbruik en crimineel gedrag, kunnen gevolgen zijn voor de pesters (Jose et al., 2012). Voor de pesters en slachtoffers is het van belang dat er meer onderzoek wordt gedaan. Dit, omdat door middel van onderzoek interventies kunnen worden ontwikkeld die deze risico's kunnen doen afnemen (Bannink et al., 2014).

Een aantal longitudinale studies tonen aan dat slachtoffers van offline pesten een verhoogd risico lopen op geestelijke gezondheidsproblemen en het plegen van zelfmoord op latere leeftijd. Interessant is het onderzoek van Sigurdson, Undheim, Wallander, Lydersen, & Sund (2015). Het doel van dit onderzoek was om een mogelijke relatie te vinden tussen slachtoffer zijn van pesten in de kindertijd en geestelijke gezondheidsproblemen in de volwassenheid; oftewel, hangt slachtofferschap van pesten in de kindertijd samen met meer psychische problemen in de volwassenheid? Ze testten 2464 adolescenten in Noorwegen. Bij

ongeveer de helft werd 12 jaar later gemeten of er sprake was van geestelijke gezondheidsproblemen. Alle groepen adolescenten die te maken hadden gehad met pesten ervoeren hiervan nadelige psychische gevolgen. Dit konden milde depressieve symptomen zijn, maar ook serieuze mentale problemen waardoor een grotere kans bestond op psychiatrische ziekenhuisopname.

In de loop van de jaren is, door de groei van het gebruik van internet en mobiele telefoon, pesten ook ontwikkeld op het gebied van sociale media (Jose et al., 2012). Online pesten verwijst naar een andere vorm van traditioneel pesten of offline pesten, ook wel cyber pesten genoemd. Opzettelijk kwetsen en vernedering kunnen hiervan doelen zijn. Er wordt gebruik gemaakt van het medium elektronische communicatie. Het kan hierbij gaan om onaangename e-mails, het online rondsturen van foto's en video's en berichtverkeer door middel van de telefoon, bijvoorbeeld sms (Jose et al., 2012). Over de geestelijke gezondheidsproblemen en zelfmoordneigingen op latere leeftijd van slachtoffers van online pesten is nog weinig bekend. Schultze-Krumbholz et al. (2015) concluderen wel een significante relatie tussen cyber pesten en psychische problematiek op latere leeftijd, maar alleen bij vrouwelijke adolescenten. Het is dus belangrijk dat er onderzoek wordt gedaan naar de relatie tussen online pesten en slachtofferschap, omdat het een actueel probleem is en er een kans bestaat op risico's van psychische en sociale problemen, net als bij offline pesten (Davis, Randall, Ambrose, & Orand, 2015). Ook hier geldt het belang van onderzoek naar online pesten en slachtofferschap om interventies te kunnen ontwikkelen, waardoor risicoreductie mogelijk is (Jose et al., 2012).

Online pesten is dus een actueel probleem. Dit komt vooral door een redelijk nieuwe manier om online te pesten, namelijk "sexting" (Rollins, 2015). Ook dit is een gevolg van de makkelijke toegang tot internet, omdat hierdoor uiting en verspreiding van seksuele interesses voor een groot publiek wordt mogelijk gemaakt. Vooral verspreiding en de productie van

seksueel expliciete foto's van kinderen en adolescenten is een probleem, omdat het negatieve gevolgen kan hebben voor de slachtoffers, de ouders, scholen en rechtbanken (Rollins, 2015). De negatieve gevolgen hebben vaak een invloed op de reputatie, seksuele ontwikkeling en sociale relaties (Ouytsel, Walrave, Ponnet, & Heirman, 2015). Voor een studie in de Verenigde Staten zijn 1100 studenten van de Universiteit van Utah ondervraagd en er werd geconcludeerd dat 19% van deze scholieren wel eens een seksueel getinte afbeelding, naakt of bijna naakt, heeft gestuurd naar meestal een oudere medestudent via bijvoorbeeld sms (Strassberg, Rullo, & Mackaronis, 2014). In Amerika hebben al enkele dodelijke incidenten plaatsgevonden als gevolg van sexting. Zo is een studente van de Washington Bridge afgesprongen, nadat er een online video van haar is verspreid waarin ze seks zou hebben met een man (Rollins, 2015). Deze tragedies trekken veel media aandacht. Toch staan er weinig straffen voor de verantwoordelijken. Dit, omdat de online video of foto vaak wel eerst door de persoon in kwestie zelf online is gezet. Deze is daarna in alle waarschijnlijkheid in handen gekomen van de "verkeerde persoon", waardoor de online video of foto snel kan worden verspreid (Rollins, 2015). Deze gegevens versterken de noodzaak van wetenschappelijk onderzoek naar online pesten en slachtofferschap, zodat tragedies als deze en psychische problemen kunnen afnemen door middel van interventies (Jose et al., 2012).

Het is nu duidelijk geworden dat pesten en dan vooral online pesten en slachtofferschap zeer actueel is en er noodzaak is voor extra onderzoek, door de mogelijke gevolgen van ernstige psychische en sociale problematiek. In huidig onderzoek wordt online pesten en slachtofferschap dan ook onderzocht in relatie tot de mate van populariteit en manipulatief gedrag. Er wordt een antwoord gezocht op de vraag in hoeverre de mate van populariteit en manipulatief gedrag samenhangt met de mate van online pesten en slachtofferschap. Hierbij wordt een positieve samenhang verwacht van een hogere mate van populariteit en manipulatief gedrag met online pesten. Dit betekent dat populaire scholieren

vaker online pesten dan minder populaire scholieren en dat vertoning van meer manipulatief gedrag meer online pestgedrag suggereert. Daarbij wordt er verwacht dat een hogere mate van populariteit en manipulatief gedrag negatief samenhangt met slachtofferschap van online pesten. Dit wil zeggen dat populaire scholieren een minder groot risico lopen op slachtofferschap van online pesten dan minder populaire scholieren en dat vertoning van meer manipulatief gedrag het risico laat afnemen op slachtofferschap van online pesten.

Populariteit speelt dus een belangrijke rol in deze huidige studie. Een hogere mate van populariteit gaat samen met positieve gedragingen, maar ook vaak met negatieve gedragingen (Cillessen, Schwartz, & Mayeux, 2011). Daarbij is een populair persoon vaak de leider van een groep in de klas, omdat diegene namelijk op een effectieve manier de doelen van een groep kan bereiken in deze positie (de Bruyn, Cillessen, & Wissink, 2010). Voordat deze positie bereikt is zal de persoon een hogere status positie moeten zien te verkrijgen. Fysieke en relationele agressiviteit gaan samen met het krijgen van een hogere status positie (Cillessen & Mayeux, 2004). Deze status positie gaat samen met een hogere mate van populariteit (Wegge, Vandebosch, Eggermont, & Pabian, 2016). Ook stellen Dijkstra, Lindenberg, Verhulst, Ormel, & Veenstra (2009) dat normoverschrijdend gedrag gerelateerd is aan populariteit. Waarom wordt echter sociaal gedrag niet juist als “cool” of volwassen ervaren? Het blijkt nu eenmaal zo te zijn dat antisociaal gedrag als aantrekkelijker wordt ervaren, terwijl de aantrekkelijkheid afneemt van adolescenten als er prosociaal gedrag wordt vertoond, zoals het behalen van goede school prestaties (Allen, Weissberg, & Hawkins, 1989). Ook zouden entertainment, wraak en bescherming van een vriend(in) redenen van pesten kunnen zijn (Stoiber, & Schäfer, 2013).

Met andere woorden kunnen pesters antisociaal gedrag, in mildere mate stoerdoenerij, gebruiken voor het verkrijgen of behouden van een status positie in de klas. Deze status positie gaat vaak samen met leiderschap en populariteit. In het onderzoek van Bruyn et al.

(2010) wordt dan ook verwacht dat populariteit een positieve voorspeller is voor pesten. Dit sluit aan bij de verwachting van deze studie. Ook de onderzoeken van Cillessen en Mayeux (2004) en Dijkstra et al. (2009) sluiten aan bij deze verwachting.

Manipulatief gedrag kan een uiting zijn van antisociaal gedrag van pesters (Bruyn, et al., 2010). Het onderzoek van Palmen, Vermande, Deković, & Aken (2011) gebruikt de term machiavellisme. Dit valt onder de “the dark triad of personality” en wordt gedefinieerd als uiting van koud, manipulatief, narcistisch en psychopatisch gedrag. Ondanks deze negatieve kenmerken worden personen met deze persoonlijkheidsgedragingen ervaren als intelligenter en aantrekkelijker door hun peers. Dit is in overeenstemming met de eerder genoemde onderzoeken met betrekking tot populariteit. Het onderzoek van Palmen et al. (2011) stelt dat er een negatieve relatie is van machiavellisme, en dus ook van manipulatief gedrag, bij kinderen op empathie. Daarbij stelt dit onderzoek dat er een positieve relatie is van machiavellisme bij kinderen op probleemgedrag. Onder dit probleemgedrag kan ook pesten worden verstaan.

Deze bevindingen zijn in overeenstemming met de eerder genoemde verwachting van dit onderzoek, namelijk dat een hogere mate van manipulatief gedrag positief samenhangt met online pesten. Bij manipulatief gedrag op slachtofferschap van online pesten wordt een negatieve samenhang verwacht. Deze verwachting suggereert dat er een groter risico bestaat van slachtofferschap van online pesten als er minder manipulatief gedrag wordt vertoond. De testbare hypothesen van deze huidige studie worden getoetst in een steekproef van 157 scholieren op een middelbare school. Deze mannelijke en vrouwelijke scholieren zijn 12 tot 17 jaar.

Methode

Deelnemers

Deelnemers in dit onderzoek waren scholieren van de leeftijd 12 tot 17 jaar. Het totaal

aantal participanten was 157, maar door verwijdering van onvolledige data werden er data van 155 participanten gebruikt. Dit aantal bestond uit 65 jongens en 90 meisjes van dezelfde school uit 8 verschillende eerste en tweede klassen met als niveau vmbo en vmbo/havo. Deze steekproef bestond voor 93.6% uit de Nederlandse nationaliteit. De andere 6.4% bestond uit 11 verschillende nationaliteiten, waaronder de Marokkaanse en Turkse nationaliteit. Zowel de scholieren zelf als minimaal één van de ouders, gaven toestemming voor deelname aan dit onderzoek.

Procedure

Dit onderzoek maakt deel uit van een groter onderzoek "Project I AM" naar internetgebruik van adolescenten. Na benadering van verschillende middelbare scholen in Nederland, gaf de directeur van een school in Noord-Brabant toestemming voor uitvoering van het onderzoek. Hierna werden er klassen geselecteerd. De scholieren en hun ouders ontvingen een brief waarin ze geïnformeerd werden over het onderzoek. Met deze brief kon deelname ook geweigerd worden.

Het invullen van de vragenlijsten vond tijdens een les plaats in aanwezigheid van de leerkracht en 2 tot 5 psychologie studenten. Deze studenten hadden verschillende taken, zoals controleren of de scholieren de vragenlijsten individueel en in stilte invulden en het geven van antwoord op eventuele vragen over de vragenlijsten. Allereerst werden de scholieren geïnformeerd over het doel en belang van het onderzoek, de anonimiteit en het mogen stoppen met invullen op ieder gewenst moment. Hierna werden de vragenlijsten geheel individueel ingevuld, de eerste op papier en de andere online op de computer via het programma Qualtrics. Voor het schriftelijke gedeelte gebruikten de scholieren ook een genummerde klassenlijst, die al klaar lag. Als ze dit gedeelte hadden afgerond, staken zij hun hand op. De psychologie studenten startten vervolgens de online vragenlijsten op, na controle van het participantennummer op het schriftelijke deel. Het invullen duurde in totaal ongeveer 30 tot

45 minuten. Echter, door het rooster van de scholieren, kreeg niet iedereen de vragenlijsten volledig ingevuld, omdat ze naar de volgende les moesten.

Instrumenten

Online pesten. De mate van online pesten werd gemeten aan de hand van de zelf-rapportage vragenlijst Online Victimization - slachtoffer en pester: CBQ (Calvete, Orue, Estévez, Villardón, & Padilla, 2010). Deze vragenlijst bestaat uit twee delen, 9 items zijn gericht op het slachtoffer en 9 items op de dader. De subschaal met vragen gericht op de dader wordt gebruikt om het construct online pesten te meten. Deze omvatte verschillende vragen, zoals "Hoe vaak stuur je dreigende of beledigende mailtjes of smsjes?". Op een 5-punts Likertschaal (waarbij 1 -nooit- en 5 -heel vaak-) moesten de participanten aangeven in hoeverre de uitspraak op hen van toepassing was. Een hogere score op deze subschaal geeft aan dat er sprake is van meer pestgedrag, met een range van 9 tot 45. De Cronbach's alpha coëfficiënt van de CBQ vragenlijst in dit onderzoek gericht op online pesten was 0.65, wat een redelijke betrouwbaarheid impliceert. Voorgaand onderzoek ondersteunde de construct validiteit van de CBQ vragenlijst (Gámez-Guadix, Villa-George, & Calvete, 2014).

Online slachtofferschap. De mate van online slachtofferschap werd ook gemeten aan de hand van de vragenlijst Online Victimization - slachtoffer en pester: CBQ (Calvete et al., 2010). Dit maal werd de andere subschaal gebruikt, gericht op het slachtoffer, met vragen als "Hoe vaak ontvang je dreigende of beledigende mailtjes of smsjes?". Ook hier geeft een hogere score op de 5-punts Likertschaal (waarbij 1 'nooit' en 5 'heel vaak') aan dat er sprake is van meer slachtofferschap, met een range van 9 tot 45. De Cronbach's alpha coëfficiënt voor interne consistentie van de CBQ vragenlijst in dit onderzoek gericht op slachtofferschap van online pesten was 0.71. Deze waarde impliceert een redelijk goede betrouwbaarheid.

Populariteit. Het construct populariteit werd gemeten door middel van de peer nominatie vragenlijst. Met deze lijst is het de bedoeling dat scholieren elkaar nomineren aan

de hand van vragen die gesteld worden. In dit geval waren het 2 vragen "Wie is populair in de klas?" en "Wie is niet populair in de klas?" (Dijkstra et al., 2009). De participanten kregen een complete lijst met de namen van de scholieren in de klas met indicatienummers. Er werd aan ze gevraagd de indicatienummers in te vullen bij de vragen, in plaats van de namen, om de anonimiteit van de scholieren in dit onderzoek te waarborgen. De scholieren mochten bij iedere vraag van de peer nominatie vragenlijst maximaal 3 peers nomineren. De score werd bepaald door het aantal nominaties onpopulair af te trekken van het aantal nominaties populair. Vervolgens werd deze laatste score gestandaardiseerd, om rekening te houden met het verschillende aantal deelnemende scholieren per klas. Een hogere score betekent een hogere mate van populariteit.

Manipulatief gedrag. Dit construct is gemeten door middel van de zelf-rapportage Dark Triad vragenlijst. Deze vragenlijst meet de mate van machiavellisme, psychopathie en narcisme van adolescenten, door middel van een aantal uitspraken waarbij de participant moet aangeven in welke mate hij/zij akkoord gaat met de uitspraak (Jonason, & Webster, 2010). In dit onderzoek wordt gekeken naar vier uitspraken over machiavellisme: "Ik ben geneigd anderen te manipuleren om mijn zin te krijgen", "Ik heb bedrogen en gelogen om mijn zin te krijgen", "Ik heb vleierij gebruikt om mijn zin te krijgen" en "Ik ben geneigd om anderen uit te buiten voor mijn eigen goed". Een hogere score (waarbij 1 'sterk mee oneens' betekent en 9 'sterk mee eens') geeft aan dat er sprake is van meer manipulatief gedrag. De range van totaalscores hierbij is 9 tot 45. Het onderzoek van Jonason en Webster (2010) ondersteunt de verwachte convergent- en discriminant validiteit van de originele 91-items Dark Triad vragenlijst en de gebruikte 12-item Dark Triad vragenlijst. In dit onderzoek was de Cronbach's alpha coëfficiënt gericht op machiavellisme 0.87. Dit is een uitstekende interne consistentie (Jonason, & Webster, 2010).

Statistische analyses

Om de hypothesen van dit onderzoek te toetsen werden multiële regressieanalyses gebruikt om de samenhang van populariteit en manipulaties met online pesten en slachtofferschap te onderzoeken. Twee multiële regressieanalyses zijn gebruikt. In de eerste analyse werd de samenhang van de twee onafhankelijke variabelen populariteit en manipulaties op de afhankelijke variabele online pesten tegelijk gemeten. In de tweede analyse werd de samenhang van de twee onafhankelijke variabelen populariteit en manipulaties op de afhankelijke variabele slachtofferschap van online pesten tegelijk gemeten.

Resultaten

Resultaten van de samenhang tussen de mate van populariteit en manipulatief gedrag van scholieren op de mate van online pesten zijn onderzocht met behulp van de multiële regressieanalyses. In tabel 1 staat de beschrijvende statistiek van alle variabelen (online pesten, slachtofferschap van online pesten, populariteit en manipulatief gedrag) in dit onderzoek beschreven. De resultaten van de multiële regressieanalyses staan beschreven in tabel 2.

Tabel 1. Range, gemiddeldes, standaarddeviaties met N=155

	Range	Minimum	Maximum	Gemiddelde	SD
Online pesten	9-45	9	20	10.00	1.90
Slachtofferschap van online pesten	9-45	9	27	10.85	2.74

Populariteit (gestandaardiseerd)		-2.88	2.69	0.00	0.98
Manipulatief gedrag	4-36	4	35	10.11	6.19

Online pesten

De eerste multiële regressieanalyse toetst of een hogere mate van populariteit en manipulatief gedrag positief samen hangt met de mate online pesten. Deze toets laat zien dat populariteit en manipulatief gedrag in totaal 14.3% van de totale variantie in online pesten verklaren, $F(2, 152) = 12.700, p < 0.001$. De statistische toets laat zien dat de verklaarde variantie significant is op 5% significantieniveau.

Tabel 2. Meervoudige regressie voor online pesten en slachtofferschap

	Online pesten	Slachtofferschap van online pesten
	β	β
Populariteit	0.102	-0.002
Manipulatief gedrag	0.374*	0.175*
Proportie verklaarde variantie	0.143	0.031

Significantie level * <0.05

Populariteit is geen significante voorspeller voor de mate van online pesten wanneer gecontroleerd wordt voor manipulatief gedrag, $\beta = 0.102$, $t = 1.340$, $p = 0.182$. De positieve regressiecoëfficiënt suggereert echter wel een positief effect, maar deze is niet significant.

Manipulatie is een significante voorspeller voor de mate van online pesten wanneer wordt gecontroleerd voor populariteit, $\beta = 0.347$, $t = 4.555$, $p < 0.001$. De positieve regressiecoëfficiënt suggereert een positief effect. Dit betekent dat manipulatief gedrag samenhangt met een hogere mate van online pesten bij scholieren, onder constant houding van populariteit. De gekwadrateerde semi-partiële correlatie laat zien dat 34.7% van de variantie in online pesten door manipulatief gedrag wordt verklaard. Over de eerste hypothese kan alleen gezegd worden dat deze gedeeltelijk is bevestigd. Manipulatief gedrag onder scholieren zorgt inderdaad voor een hogere mate van online pesten volgens dit onderzoek.

Slachtofferschap van online pesten

De tweede multipiele regressieanalyse is niet significant $R^2 0.031$, $F(2, 153) = 2.415$, $p = 0.093$. De twee onafhankelijke factoren samen, populariteit en manipulatief gedrag, voorspellen dus geen significante variatie in slachtofferschap van online pesten. De Beta bij manipulatief gedrag is echter wel significant en positief. Dit zou dus kunnen suggereren dat slachtoffers van online pesten vaker manipulatief gedrag vertonen.

Interne consistentie

Voor drie vragenlijsten is in dit onderzoek de Cronbach's alpha coëfficiënt berekend. Dit geeft de interne consistentie van een vragenlijst weer. Deze staan beschreven in tabel 3. De minimale waarde voor betrouwbaarheid van de Cronbach's alpha coëfficiënt is 0.7 (Pallant, 2013). Twee van de drie variabelen scoren hoger en hebben dus een goede interne consistentie. De variabele online pesten scoort lager dan de waarde 0.7. Dit betekent dat de gebruikte items, waarmee online pesten is gemeten, in minder mate het construct meten. De items hangen in mindere mate met elkaar samen, waardoor de betrouwbaarheid afneemt.

Tabel 3. Cronbach's alpha coëfficiënten

	Cronbach's alpha
Online pesten	0.649
Slachtofferschap van online pesten	0.714
Manipulaties	0.866

Discussie

Deze huidige studie onderzoekt in hoeverre de mate van populariteit en manipulatief gedrag samenhangt met de mate van online pesten en slachtofferschap. Er is geen relatie gevonden tussen de mate van populariteit en manipulatief gedrag met slachtofferschap van online pesten. Dit is in tegenstelling tot de verwachting van het onderzoek. Daarnaast is er geen relatie gevonden tussen de mate van populariteit en online pesten. Wel is er een positieve relatie gevonden tussen de mate van manipulatief gedrag en online pesten. Een gedeelte van de eerste hypothese van deze studie, een hogere mate van manipulatief gedrag hangt positief samen met online pesten, kan dus worden aangenomen. Het antwoord op de vraag "In hoeverre hangt de mate van populariteit en manipulatief gedrag samen met de mate van online pesten en slachtofferschap?" luidt dus als volgt: alleen een hogere mate van manipulatief gedrag hangt samen met meer online pesten volgens deze studie.

Een hogere mate van populariteit en manipulatief gedrag hangt dus niet samen met een lagere mate van slachtofferschap van online pesten in deze studie. Populairder zijn suggereert dus geen risicoreductie van slachtofferschap van online pesten. Dit kan te maken hebben met het feit dat het pestgedrag online wordt vertoond, dus via het medium van sociale media. Het

wil niet zeggen dat populaire scholieren in de klas, ook populair zijn op sociale media. Slachtoffer zijn van online pestgedrag zou dus kunnen voorkomen bij een scholier die populair is in de klas, maar niet op sociale media. Ook gebruik maken van manipulaties suggereert geen risicoreductie van slachtofferschap van online pesten in deze studie. Hier kan een soortgelijke verklaring voor worden gegeven als bij populariteit. De manipulaties zullen eerder in het dagelijks leven worden toegepast, in plaats van op het gebied van de sociale media. Het pesten gebeurt wel online, waar de manipulatieve gedragingen dus geen enkele betekenis meer hebben. Online pesters kunnen dan ook, via het medium van de sociale media, de manipulatieve gedragingen bestraffen, wat de online pesters in het dagelijks leven misschien niet durven. Hierdoor zou slachtofferschap van online pesten dus kunnen voorkomen bij personen die manipulatief gedrag vertonen.

Er kan aan de hand van dit onderzoek ook gesteld worden dat er geen relatie bestaat tussen populaire scholieren en online pestgedrag. Populaire scholieren zullen deze status positie willen behouden in de klas en daarom pestgedrag kunnen vertonen, zoals vermeld in de inleiding. Op het gebied van sociale media zullen deze scholieren dit pestgedrag niet hoeven te vertonen, wanneer ze ook niet populair zijn op sociale media. Wel kan er gesteld worden dat er een relatie bestaat tussen manipulatieve gedragingen en online pestgedrag. Het medium van de sociale media is ideaal te gebruiken voor manipulaties. Via bijvoorbeeld whatsapp (een applicatie voor de smartphone om berichten, bestanden en foto's met elkaar uit te wisselen) kunnen makkelijk manipulerende berichten gestuurd worden. Dit kan een verklaring zijn voor de gevonden samenhang in deze huidige studie.

De uitkomsten van deze studie zijn tegengesteld aan het onderzoek van Bruyn et al. (2010). Zij vonden een positieve relatie tussen pesten en populariteit. In dit onderzoek is echter geen relatie gevonden tussen de mate van populariteit en online pesten. De uitkomsten van deze studie zijn ook voor een gedeelte tegengesteld aan het onderzoek van Cillessen en

Mayeux (2004) en Dijkstra et al. (2009). Zoals eerder genoemd in de inleiding, blijkt uit deze onderzoeken dat fysieke en relationele agressiviteit samengaan met het krijgen van een hogere status positie. Deze status positie gaat samen met een hogere mate van populariteit (Wegge et al., 2016). In deze huidige studie is echter geen relatie gevonden tussen populariteit en online pesten, waardoor het verband van fysieke en relationele agressiviteit en een hogere status positie met online pesten ook kan worden weerlegd. Als laatste valt er nog iets te zeggen over het onderzoek van Cillessen et al. (2011). Hierin werd gesteld dat populariteit samengaat met positieve en negatieve gedragingen. Deze opvatting kan niet worden weerlegd met deze studie, er kan alleen worden gesteld dat online pesten niet valt onder een van deze negatieve kenmerken.

Een mogelijke verklaring voor de verschillende resultaten wat betreft populariteit en online pesten in deze huidige studie is dat er een zeer laag gemiddelde voor online pesten is gerapporteerd in de gebruikte steekproef. Het gemiddelde was 10.00 voor online pesten op een range score van 9-45. De participanten scoorden op de vragen van de CBQ vragenlijst betreft online pesten dus gemiddeld iets meer dan 1 op de 5 punt Likert-schaal. Of er gesteld mag worden dat er sprake is van online pesten in deze steekproef kan worden betwist. Dat deze gemiddelde score zo laag is, kan te maken hebben met de gezamenlijke setting waarin de scholieren zich bevonden, waardoor mogelijk sociaal wenselijk gedrag werd vertoond en de antwoorden dus niet helemaal eerlijk zijn ingevuld. Een tweede verklaring kan zijn dat het onderzoek van Bruyn et al. (2010) is gebaseerd op offline pesten, ook wel het eerder genoemde traditionele pesten. Er bestaat een interactie tussen traditioneel pesten en online pesten, maar beide constructen hebben een verschillende interpersoonlijke dynamiek (Jose et al., 2012). Daarbij is populariteit gemeten aan de hand van twee vragen van de peer nominatie vragenlijst. Dit waren redelijk persoonlijke vragen, waardoor de scholieren misschien niet helemaal eerlijk hebben durven antwoorden, ondanks de anonimiteit. Vooral de vraag "Wie is

niet populair?" kan kwetsend zijn voor de peers die hier genomineerd zouden worden. De score kan hierdoor lager zijn uitgevallen.

Geen relatie is er gevonden tussen populariteit en manipulatief gedrag op slachtofferschap van online pesten in de huidige studie. De verwachting van deze studie, een hogere mate van populariteit en manipulatief gedrag hangt negatief samen met slachtofferschap van online pesten, kan dan ook worden verworpen. Deze bevinding is tegengesteld aan het onderzoek van Bruyn et al. (2010), waarin slachtofferschap negatief werd geassocieerd met populariteit. Het onderzoek van Palmen et al. (2011) vond een negatieve relatie van manipulatief gedrag bij kinderen op empathie en een positieve relatie van manipulatief gedrag op probleemgedrag. Dit onderzoek deed echter geen uitspraak over de relatie tussen manipulatief gedrag en slachtofferschap van online pesten.

Een mogelijke verklaring voor de inconsistente bevindingen over slachtofferschap van online pesten in vergelijking met de literatuur is dat dat er, net zoals bij online pesten, een zeer laag gemiddelde voor slachtofferschap van online pesten is gerapporteerd in de gebruikte steekproef. Het gemiddelde was 10.85 voor slachtofferschap van online pesten op een range score van 9-45. De participanten scoorden op de vragen van de CBQ betreft slachtofferschap van online pesten dus ook gemiddeld maar een klein beetje meer dan 1 op de 5 punt Likert-schaal. In deze steekproef is het ook de vraag of er sprake is van slachtofferschap van online pesten. Dit zou kunnen suggereren dat er in werkelijkheid maar in milde mate sprake is van slachtofferschap van online pesten, in plaats van de ernst waarover in de literatuur wordt gesproken. Een andere verklaring voor de inconsistente bevindingen over online slachtofferschap kan ook het eerder genoemde argument over het verschil tussen online en offline zijn.

In deze studie is wel een positieve relatie gevonden tussen de mate van manipulatief gedrag en online pesten. Een hogere mate van manipulatief gedrag zorgt voor meer online

pestgedrag. Het onderzoek van Palmen et al. (2011) stelt dat machiavellisme bij kinderen negatief gerelateerd is aan empathie en positief gerelateerd aan probleemgedrag, zoals pesten. Manipulatief gedrag valt onder machiavellisme, zoals gesteld in de betekenisdefinitie (Palmen et al., 2011). Deze opvatting komt dus overeen met de bevinding van deze huidige studie.

Het is echter van belang dat er rekening wordt gehouden met het lage gemiddelde gescoord op online pesten in deze studie. Dat de score niet heel hoog is, is niet verrassend, omdat een hoge score zou betekenen dat er heel veel online gepest zou worden. De score is echter dusdanig laag, dat het kan worden betwist. Daarnaast suggereren de redelijke Cronbach's alpha in deze studie van online pesten, maar een redelijke betrouwbaarheid. Daarentegen suggereert de hoge Cronbach's alpha in deze studie van manipulatief gedrag wel een goede betrouwbaarheid. De zelf-rapportage Dark Triad vragenlijst is dan ook te adviseren voor vervolgonderzoek.

In deze studie wordt de vraag beantwoord in hoeverre de mate van populariteit en manipulatief gedrag samenhangt met de mate van online pesten en slachtofferschap. Alleen een hogere mate van manipulatief gedrag hangt samen met meer online pesten volgens deze studie. Populariteit hangt dus niet samen met online pesten en slachtofferschap. Hierbij moet echter rekening gehouden worden met het feit dat er een dusdanig lage score is behaald in deze steekproef op online pesten en slachtofferschap, dat er afgevraagd kan worden of er sprake is van online pesten en slachtofferschap in deze steekproef. Wel blijft de verwachting bestaan van een positieve relatie tussen populariteit en online pesten en een negatieve relatie tussen populariteit en slachtofferschap van online pesten, als er een steekproef wordt gebruikt waarbij daadwerkelijk sprake is van online pesten en slachtofferschap. Dit is relevant voor een eventueel vervolgonderzoek. Data gebruiken van meerdere scholen in Nederland is hierbij verstandig, om de kans te vergroten op het vinden van aanwezigheid van online pesten en slachtofferschap. Een andere setting waarbij de participanten apart de vragenlijsten invullen,

dus niet in een gezamenlijke ruimte, zou ook kunnen zorgen voor een hogere score op de mate online pesten. Tot slot kan het voor eventueel vervolgonderzoek van belang zijn dat alle constructen ook worden gemeten op het gebied van online pesten, als er onderzoek wordt gedaan naar online pesten en slachtofferschap in plaats van offline pesten en slachtofferschap.

Referenties

- Allen, J. P., Weissberg, R. P., & Hawkins, J. A. (1989). The relation between values and social competence in early adolescence. *Developmental Psychology*, 25(3), 458-464. doi:10.1037/0012-1649.25.3.458
- Bannink, R., Broeren, S., van de Looij-Jansen, P. M., de Waart, F. G., & Raat, H. (2014). Cyber and traditional bullying victimization as a risk factor for mental health problems and suicidal ideation in adolescents. *Plos ONE*, 9(4), doi:10.1371/journal.pone.0094026
- Bruyn, E. H., Cillessen, A. N., & Wissink, I. B. (2010). Associations of peer acceptance and perceived popularity with bullying and victimization in early adolescence. *The Journal Of Early Adolescence*, 30(4), 543-566. doi:10.1177/0272431609340517
- Calvete, E., Orue, I., Estévez, A., Villardón, L., & Padilla, P. (2010). Cyberbullying in adolescents: Modalities and aggressors' profile. *Computers In Human Behavior*, 26(5), 1128-1135. doi:10.1016/j.chb.2010.03.017
- Cillessen, A. N., & Mayeux, L. (2004). From Censure to Reinforcement: Developmental Changes in the Association Between Aggression and Social Status. *Child Development*, 75(1), 147-163. doi:10.1111/j.1467-8624.2004.00660.x
- Cillessen, A. N., Schwartz, D., & Mayeux, L. (2011). *Popularity in the peer system*. New York, NY, US: Guilford Press.
- Davis, K., Randall, D. P., Ambrose, A., & Orand, M. (2015). 'I was bullied too': Stories of bullying and coping in an online community. *Information, Communication & Society*,

18(4), 357-375. doi:10.1080/1369118X.2014.952657

Dijkstra, J. K., Lindenberg, S., Verhulst, F. C., Ormel, J., & Veenstra, R. (2009). The Relation Between Popularity and Aggressive, Destructive, and Norm-Breaking Behaviors: Moderating Effects of Athletic Abilities, Physical Attractiveness, and Prosociality. *Journal of Research on Adolescence*, 19(3), 401-413.

Gómez-Guadix, M., Villa-George, F., & Calvete, E. (2014). Psychometric properties of the Cyberbullying Questionnaire (CBQ) among Mexican adolescents. *Violence And Victims*, 29(2), 232-247. doi:10.1891/0886-6708.VV-D-12-00163R1

Huang, F. L., & Cornell, D. G. (2015). The impact of definition and question order on the prevalence of bullying victimization using student self-reports. *Psychological Assessment*, 27(4), 1484-1493.

Jonason, P.K., & Webster, G.D. (2010). The Dirty Dozen: A concise measure of the dark triad. *Psychological Assessment*, 22(2), 420-432

Jose, P. E., Kljakovic, M., Scheib, E., & Notter, O. (2012). The joint development of traditional bullying and victimization with cyber bullying and victimization in adolescence. *Journal Of Research On Adolescence*, 22(2), 301-309.
doi:10.1111/j.1532-7795.2011.00764.x

Ouytsel, J., Walrave, M., Ponnet, K., & Heirman, W. (2015). The association between adolescent sexting, psychosocial difficulties, and risk behavior: Integrative review. *The Journal Of School Nursing*, 31(1), 54-69.
doi:10.1177/1059840514541964

Pallant, J. (2013). SPSS Survival manual: A step by step guide to data analysis using IBM SPSS (5th ed.). Berkshire, England: Open University Press

Palmen, H., Vermande, M. M., Deković, M., & Aken, M. (2011). Machiavellianism in elementary school children: Risk and adaptation. *American Psychological Association*,

233-249. doi:10.1037/12352-013

Rollins, J. (2015). Sexting cyberchildren: Gender, sexuality, and childhood in social media and law. *Sexuality & Culture: An Interdisciplinary Quarterly*, 19(1), 57-71.

doi:10.1007/s12119-014-9243-4

Schultze-Krumbholz, A., Göbel, K., Scheithauer, H., Brighi, A., Guarini, A., Tsorbatzoudis, H., & ... Smith, P. K. (2015). A comparison of classification approaches for cyberbullying and traditional bullying using data from six European countries. *Journal Of School Violence*, 14(1), 47-65. doi:10.1080/15388220.2014.961067

Sigurdson, J. F., Undheim, A. M., Wallander, J. L., Lydersen, S., & Sund, A. M. (2015). The long-term effects of being bullied or a bully in adolescence on externalizing and internalizing mental health problems in adulthood. *Child And Adolescent Psychiatry And Mental Health*, 9 Stoiber, M., & Schäfer, M. (2013).

Stoiber, M., & Schäfer, M. (2013). Violence is no solution but a cool alternative?: Why bullies are so effective. *Praxis Der Kinderpsychologie Und Kinderpsychiatrie*, 62(3), 197-213.

Strassberg, D. S., Rullo, J. E., & Mackaronis, J. E. (2014). The sending and receiving of sexually explicit cell phone photos ('Sexting') while in high school: One college's students' retrospective reports. *Computers In Human Behavior*, 41177-183.

doi:10.1016/j.chb.2014.09.008

Wegge, D., Vandebosch, H., Eggermont, S., & Pabian, S. (2016). Popularity through online harm: The longitudinal associations between cyberbullying and sociometric status in early adolescence. *The Journal Of Early Adolescence*, 36(1), 86-107.

doi:10.1177/0272431614556351